

Tukeeko Internet vapautta ja avointa yhteiskuntaa?

Vapaan ja avoimen yhteiskunnan on aina perustuttava sen jäsenten toiminnan läpinäkyvyyteen. Läpinäkyvyyden avulla voidaan välttää sellaisia yhteiskunnan ongelmallisuksia kuten lahjontaa ja nepotismia sekä yhteiskunnallista etenemistä rodun, uskonnon, sukupuolen tai jonkin klubin jäsenyyden perusteella. Läpinäkyvyys riippuu yhteiskunnassa vallitsevasta luottamuksesta. Läpinäkyvyys lisää luottamusta, mutta luottamus myös rajoittaa saavutettavissa olevaa läpinäkyvyyttä. Luottamuksen ja läpinäkyvyyden kehitys liittyvät läheisesti toisiinsa. Ne kulkevat käsi kädessä: läpinäkyvyys on kuin purje ja luottamus kuin veneen runko.

Mitä paremmin Internetin käyttäjät pääsevät käsiksi tietoon, sitä enemmän läpinäkyvyyttä näyttäisi olevan ja aikaa myöten yhteiskunnan avoimuus ja luottamus lisääntyvät. Ainakin viimeaikaisissa Arabimaissa tapahtuneissa kansanousuissa sosiaalinen media ja Internet näyttävät pelanneen demokratian pussiin.

Internetin yhteydessä ihmisen käyttäytymisessä on kuitenkin joitakin huolestuttavia piirteitä. Otetaan tähän muutama esimerkki. (1) Internetin kautta on helppo levittää mielipiteitä riippumatta siitä, perustuvatko ne tietoon, ennakkoluuloihin tai itsekkäisiin valheisiin. (2) Internetiä voidaan käyttää, kun halutaan luoda vaikka miten hulluihin ideoihin perustuva ryhmä. (3) Internetin avulla osaava lähettäjä voi huijata osoitteensa, nimensä ja identiteettinsä joutumatta vastuuseen teoistaan. (4) Googlen tapaiset suuryritykset, Facebookista puhumattakaan, perustuvat mainontaan, ja ihmiset vaihtavat yksityisyytensä päästäkseen käyttämään palveluntarjoajan "ilmaisia" palveluja. Menestyäkseen näiden yhtiöiden on kerättävä käyttäjistä tietoa niin paljon kuin mahdollista ja käyttää sitä hyväksi mielikuvituksellisilla tavoilla. Tämä voi toimia niin kauan kuin kaikki toimii suunnitelmien mukaan. Mutta entä jos tieto kulkeutuu sellaisiin käsiin, joihin käyttäjä ei ole sitä koskaan tarkoittanut? Ja lopuksi, (5) moni haluaa hyötyä toisten kustannuksella ja huijaa itsensä uskomaan, että on olemassa "ilmaisia lounaita". Valitettavasti Internet näyttää levittävän tätä mentaliteettia, koska tiedon muuttaminen rahaksi on oikeasti vaikeaa ja koska tämä teknologia pyrkii välttämään vastuullisuutta.

Yksi esimerkki nopean viestinnän lisääntyvistä vaaroista on panikointi, joka näyttää ravisuttelevan markkinoita aika ajoin. Voi vain arvailla, käytetäänkö rahamarkkinoilla oikeaa tietoa tai edes maalaisjärkeä, vai onko kyse pelkästään pelosta ja ahneudesta.

Monet talouselämän toimijat, mm. tv- ja radiotoimittajat, lehtimiehet, monet investoijat, volyympiperusteisen kaupanteon välittäjät ja jopa kuluttajat ovat vähiten kiinnostuneita vakaudesta, koska kukaan ei halua ikävystyä kuoliaaksi, ja koska rahaa voi tehdä sekä kasvavilla että laskevilla markkinoilla, mutta ei silloin kun tilanne on vakaa. Puhumattakaan siitä, että asioilla ei ole uutisarvoa ellei kyseessä ole joko kriisi, sota tai mahtava nousukausi. Entä mitä tapahtuu, kun ilmaantuu Internetin tapainen tiedonvälityksen voimatyökalu: on helpompi levittää juoruja, jotka ennenkin ovat vieneet pankkeja konkurssiin, "uutisista" tulee suhteettoman kokoisia tai niiden faktoja ei useinkaan tarkisteta, koska jokainen media taistelee henkiihierissä saadakseen osansa mainontarahoista. Esimerkkinä vaikkapa äskettäinen uutinen, joka alunperin raportoitiin väärin: Norjassa tapahtuneen pommi- ja massamurhan tekijää väitettiin ensin muslimiksi.

Kuten aina suurten uudistusten kohdalla, opimme käyttämään niitä ja ymmärrämme käytön seuraukset vasta vähitellen. Sosiaalisilta vaikutuksiltaan Internet kuuluu samaan kategoriaan kuin sähkö,

pankkitoiminta tai autot. Nyt meillä on tarpeeksi kokemusta Internetin aikakaudesta, joten osaamme kantaa huolta seuraavista asioista:

- (1) Lisääkö viestinnän nopeus markkinoiden ja koko talouden epävakaisuutta syöttämällä markkinoille huonolaatuista tietoa ja myötävaikuttamalla ahneuden lisääntymiseen?
- (2) Kyseessä on voimatyökalu - onko moraaliala, koulutusta ja omien tekojemme seurausten ymmärtämistä lisättävä vastaavasti?
- (3) Löytyykö vastatoimenpiteitä, joilla voidaan lieventää nopean tiedon ja epätiedon jakamisen hättävaiikutuksia?

Me verkkojen tutkijat yhdessä teknokraattisten taloustieteilijöiden, lakimiesten ja yhteiskuntatieteilijöiden kanssa olemme yrittäneet ymmärtää Identiteetti Internetissä -käsitettä, jotta sitä voitaisiin käyttää lähtökohtana, kun parannetaan verkossa tapahtuvan toiminnan vastuullisuutta. Uskoakseni tämä on ajankohtainen aihe, josta on syytä keskustella laajemmin yhteiskunnassa. Miten voimme rakentaa teknologiaa siten, että samaan aikaan yksityisyys säilyy jopa diktatuurin ja sortohallinnon olosuhteissa, ja tukea eettistä käyttäytymistä vastuullisuuden muodossa?